

Türkiye’de göç meselesinin köşe yazılarına yansımaları

Dr. Sarphan Uzunoglu

Özet	2
Executive Summary	4
Rapor hakkında	6
Neden köşe yazarları?	7
Araştırma hangi sorulara odaklanıyor?	7
Diğer çalışmalar ne söylüyor?	8
Köşe yazarları göç meselesine nereden bakıyor?	10
Kavramlaştırma konusunda kafalar karışık	10
Kimine göre emekçi, kimine göre kaçak	10
Bazı yazılarda göçmenlerin suç potansiyeline güçlü bir vurgu var	11
Neden buradalar sorusuna yanıt arayanlar azınlıkta	13
Mülteciler, göçmenler ve göç politikalarına yönelik genel tutum nasıl?	14
Sonuç	19
Referanslar	21

Bu rapor The Guardian Foundation ve İsveç Uluslararası Kalkınma Ajansı (SIDA) tarafından desteklenen bir eğitim ve araştırma projesinin parçası olarak yayınlanmıştır. Bu raporun içeriğinin sorumluluğu tamamen Dijital Medya Araştırmaları Derneği'ne aittir ve hiçbir koşulda The Guardian Foundation ve SIDA'nın duruşunu yansıtmamaktadır.

Özet

2010'lu yıllara ne damgasını vurdu diye baktığımızda Suriye'deki savaş başta olmak üzere karşımıza çok sayıda başlık çıkıyor. Her ne kadar Boris Johnson, Donald Trump gibi siyasi figürler bu on yıla ilişkin görsel hafızamızda daha geniş yer edecekse de bu figürlerin yükselişiyle de ilişkilendirilebilecek olan dünyadaki kitlesel göç hareketi ve göçmen karşıtlığı meselesi bu on yılın ana meselesi gibi görünüyor. Zira nedenleri ve sonuçlarıyla göç üst düzeyde belirleyici bir unsur hâline geldi. İstanbul'daki yerel seçim sonuçlarından, Avrupa'da aşırı sağcı liderlerin iktidar yolculuğuna çok sayıda konuda göç ve sığınmacılar bir şekilde tartışmanın odağına oturuyor.

Söz konusu mülteciler ve göçmenler olduğunda tartışmanın Türkiye ayağında çok katmanlı, çok sayıda aktörü olan bir yapısı olduğunu söylemek mümkün. Hem Türkiye'ye çeşitli nedenlerle gelmiş olan mültecilerin ve göçmenlerin yasal statüleri, geldikleri ülke ve onlara yönelik algıda bir çeşitlilik söz konusu, hem de Türkiye'nin kutuplaşmış siyasi yapısı içerisinde siyah ve beyaz şeklinde iki gruptan ibaret olmayan farklı anlayışlar bir arada gözlemleniyor. Bu araştırmanın amacı Türkiye'deki mülteci ve göçmen meselesine ilişkin olarak 12 Temmuz 2021 ve 31 Ağustos 2021 tarihleri arasında Türkiye mediasındaki farklı siyasal yönelimleri temsil eden dijital ve basılı yayınlarda yayınlanmış, ana öznesi mülteciler ve göçmenler olan köşe yazılarından yola çıkarak Türkiye mediasında köşe yazılarına mülteci meselesinin nasıl yansıdığını anlamaya çalışmak.

Araştırma boyunca mültecilerin ve göçmenlerin köşe yazarlarınca nasıl tanımlandığı, cinsiyet faktörüne ilişkin özel vurguların olup olmadığı, mültecilerin demografik profiline köşe yazarlarınca nasıl tanımlandığı, en çok hangi gruplardan mültecilerin ve göçmenlerin yazılara konu olduğu ya da motivasyonları gibi çok sayıda farklı soru üzerinde duruldu. Akşam, Aydınlık, BirGün, Cumhuriyet, Dünya, Evrensel, Gazete Duvar, Habertürk, Hürriyet, Karar, Korkusuz, Milat, Milliyet, Ortadoğu, Posta, Sol Haber, Sözcü, Türkgün, Yeniçağ, Yeni Şafak gibi mecralarda yayınlanan 50 köşe yazısı içerik analizine tabi tutuldu. Araştırma kapsamında ortaya çıkan sonuçları şu şekilde özetlemek mümkün:

- Köşe yazarları göçmen, sığınmacı, mülteci gibi farklı kavramlar kullanmaktadır. Kavramlar konusunda bir kafa karışıklığı olduğu yahut

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin mülteci tanımına ilişkin pozisyonuna dayanan siyasi tercihlerde bulunduğu görülmektedir.

- Söz konusu göç olduğunda, aynı gazetede çok farklı seslerin çıktığını görmek mümkün olmamaktadır. Köşe yazarları çoğunlukla gazetelerindeki diğer yazarlarla benzer duruşlar gösteriyor.
- Korkusuz, Sözcü, Türkgün, Habertürk, Ortadoğu gazetelerinde mültecilere yönelik negatif söyleme sahip köşe yazılarının yayımlandığı görülüyor.
- Mültecilere ve göçmenlere yönelik negatif söylemle devletin göç politikalarına ilişkin söylem arasında stabil bir bağdan söz etmek güç.
- İncelenen 50 köşe yazısından 21'inde mültecilere ve göçmenlere yönelik negatif bir söylem kullanılırken, 17'sinde ise pozitif bir ton hakim. Geri kalan 12 yazıda ise nötr bir ton kullanılmış.
- Hükümete yakın medyada özellikle Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı'nın "Suriyelileri ülkelerine geri göndereceğiz" söylemine tepki olarak mültecilerle göçmenleri ve devlet politikalarını savunan yazılara yer verilmiş.
- Sol tandanslı medyada mültecilerle sınıf kardeşliği üzerinden bağ kurulmuş. Mültecilere ve göçmenlere yönelik politik doğrucu bir dil kullanılarak hakları savunulmuş. Devlet politikaları ile göçmen ve mülteci karşıtı söylemse ağır bir dille eleştirilmiş.
- Mülteci ve göçmen tartışması çoğunlukla göçen kişilerin yasal statüleri, yaşam standartları gibi sorunlardan ziyade ulusal siyaset ekseninde alınan konumlara göre ya da negatif bir şekilde bir güvenlik ve ekonomi problemi olarak ele alınmış.
- Mülteci ve göçmenlerin cinsiyetine yönelik sosyal ağlardaki yoğun vurguya, analiz edilen 50 makaleden yalnızca 8'inde rastlanmıştır. "Erkek", "adam", "kadınlarını geride bırakan" gibi bazı ifadeler kullanılmış.
- Mülteciler ve göçmenler bazı köşe yazarlarınca hayat tarzına tehdit olmakla ya da taciz, tecavüz, uyuşturucu ticareti, gasp gibi suçlara yatkın olmakla itham ediliyor; fakat bu eğilime incelenen köşe yazılarının azınlığında rastlanılıyor.
- Devletin sorumluluğuna yönelik negatif söylem iktidara yakın olmayan gazetelerde daha yoğunken iktidara yakın gazetelerde pozitif ya da nötr diyebileceğimiz bir yaklaşım söz konusu.

Executive Summary

When we look at what left its mark on the 2010s, we see many titles, especially the war in Syria. Although political figures such as Boris Johnson and Donald Trump will have a wider place in our visual memory of this decade, the mass migration movement and anti-immigrant discourse in the world seem to be the main issues of this decade. Because, with its causes and consequences, migration has become a determining factor at the highest level. From the local election results in Istanbul to the journey of far-right leaders in Europe, immigration and refugees are at the center of discussions on many issues.

When it comes to migration, it is possible to say that the debate has a multi-layered structure with many actors in the case of Turkey. There is a diversity in the legal status of the refugees who came to Turkey for various reasons, the country they came from, the perception towards them, and different understandings of refugees. This research aims to understand how the issue of refugees is reflected in the columns in the Turkish media, based on the opinion articles focusing on immigrants published in digital and printed publications representing different political orientations in the Turkish media between 12 July 2021 and 31 August 2021.

Throughout the research, many different questions such as how columnists define immigrants, whether there is particular emphasis on the gender factor, how the demographic profile of immigrants is defined by columnists, which groups of immigrants are the subject of the articles most, or the migration motivations of immigrants have been focused on. **50 opinion articles about refugees published on Akşam, Aydınlık, Birgün, Cumhuriyet, Dünya, Evrensel, Gazete Duvar, Habertürk, Hürriyet, Karar, Korkusuz, Milat, Milliyet, Ortadoğu, Posta, Sol Haber, Sözcü, Star, T24, Türkgün, Yeniçağ, Yeni Şafak, Yetkin Report** have been analyzed.

The results of the research can be summarized as follows:

- Columnists use different terms such as immigrant, asylum seeker, refugee. There is no unity about the terminology.
- It is not possible to see very different voices about the migration issue in the same newspaper. Columnists often take similar stances with other writers in their newspapers.

- Refugees are accused by some columnists of being a threat to their lifestyle or of being prone to crimes such as harassment, rape, drug dealing, extortion; however, this tendency is found in the minority of the examined columns.
- The refugee debate has mostly been handled as a security or economic problem rather than the legal status and living standards of immigrants.
- While a negative discourse towards refugees was used in 21 of the 50 columns analyzed, a positive tone was dominant in 17 of them. The remaining 12 articles used a neutral tone.
- The intense emphasis on the gender of refugees in social networks was found in only 8 of the 50 articles analyzed. Some expressions such as “men leaving their women behind” were used.
- It is difficult to talk about a positive correlation between the positive discourse on immigrants and the positive discourse on the state's immigration policies.
- Pro-government media mostly treat refugees neutrally or positively. Immigration and security policies of the state are also handled in a positive way.
- While the negative discourse about the responsibility of the state regarding the issue is more intense in the oppositional newspapers, there is an approach that we can define as either positive or neutral in the pro-government newspapers.

Rapor hakkında

Bu raporun yazımı Türkiye’de göç tartışmalarının yoğunlaştığı dönemlerden birine denk geldi. Her ne kadar 2010’lu yılların önemli bir kısmını tam olarak bir kavramsal çerçeveye oturmamış sığınmacı, mülteci, göçmen gibi terimler üzerinden yürüyen bir siyasi tartışma ortamıyla geçirmiş olsak da Afganistan’dan Taliban’ın kontrolü ele geçirmesi ve Amerika Birleşik Devletleri’nin geri adımlarıyla başlayan göç dalgası ülke gündeminin en önemli maddelerinden biri hâline geldi.

Televizyonda, parlamentoda, gazetelerde ve internet sitelerinde göçmenlere ilişkin bir içerik patlaması yaşanıyor. Yerel ve ulusal ölçekte kimi siyasetçiler, aynı dönem içerisinde radikal denebilecek siyasi hamlelerde bulundular ya da söylemlerini sertleştirerek göçmenleri ve göçmen haklarını savunanları hedef almaya başladılar. Söylem ve siyasal hamlelerdeki bu sertliğin geçici bir olgu olduğunu söylemek zor. Zira yerel seçimlerdeki oy tercihlerinden Türkiye’nin mevcut siyasal atmosferine kadar yapılan birçok kamuoyu yoklamasında göçmen meselesinin belirleyici unsurlardan biri hâline geldiği görülüyor. Avrupa’yı saran yeni tip siyaset dalgasının bir benzerinin Türkiye’de de taraftar bulduğunu görmek için uzman olmaya gerek yok. Ekşi Sözlük ya da Twitter’da her gün konuyla ilgili bir olayın öne çıkan başlık olduğunu görmek mümkün.

Böyle bir ortamda Türkiye’nin en tartışmalı endüstrilerinden olan gazetecilik endüstrisinin bu durum içerisinde nasıl bir tavır takındığını ya da hakim söylemin belirlenmesinde nasıl bir işlev üstlendiğini ölçmenin iyi bir fikir olabileceğine kanaat getirdim. Bu nedenle bu rapor, göç meselesine ilişkin siyasi tartışmanın medya ayağında nasıl sürmekte olduğunu anlamaya çalışıyor. Bunu yaparken de, zaman ve kaynak kısıtları gereği efektif bir sonuca ulaşmak için, Türkiye medyasındaki en tartışmalı alanlardan biri olan köşe yazarlığı alanına odaklanıyor.

Rapordaki en karmaşık meselelerden biri de göçmen, mülteci gibi kavramlardan hangisini kullanacağımdı. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Bürosu’nun 2016 tarihli [“Mülteci ve göçmen: Sözcük seçimleri önemlidir”](#) başlıklı broşürüne sadık kalarak BMMYK’nin karışık hareketler hâlinde seyahat eden insan gruplarına değinirken tercih ettiği “mülteciler ve göçmenler” şeklinde tüm insanların saygı duyulması, korunması ve yerine getirilmesi gereken insan haklarına ve mülteci ve sığınmacıların belli bir hukuki çerçeve altında korunan belirli ihtiyaç ve haklara sahip olduğunun kabulüne izin veren en iyi yöntem olarak

görülen yöntemi benimsedim. Elbette yaptığım alıntılarda terminolojik seçime dokunmadım.

Neden köşe yazarları?

Türkiye’de yayın yapan gazetelere bakıldığında köşe yazarları hem sayısal olarak hem de kamuoyunun belirlenmesi noktasında ön planda olan bir grup. (Özkır, 2016: 39) Birçok köşe yazarı hem gazetelerde fikirlerini toplumla paylaşma fırsatı buluyor hem de televizyonlar ve radyolarda konuk ya da programcı olarak yazılarında belirttikleri kanaatleri savunma ve yayma fırsatına sahip oluyor.

Sosyal ağlara bakıldığında köşe yazarlarının çok sayıda takipçileri olduğunu, geleneksel medya ya da internet medyasındaki ünlerini sosyal ağlara yansıttıklarını görmek mümkün oluyor. Tabii bazen tersi yönde bir geçiş de görebiliyoruz. Yani sosyal ağlarda çok takipçi toplayan, etkileşim oluşturan kişiler de gazetelerde köşe yazarı olarak karşımıza çıkmaya başlayabiliyor. Bu tabii ki daha ziyade *influencer* etkisi olarak tanımlayabileceğimiz bir durum.

Köşe yazarlarının Türkiye siyaset alanında da önemli bir rolü var. Örneğin, Kasım 2015 genel seçimlerinde, çoğu köşe yazarı olarak bilinen 24 gazeteci ve yazarın parlamentoya milletvekili olarak girdiği [görülüyor](#). 2018 genel seçimlerinde seçilen kişi sayısı bu kadar yüksek olmasa da 7 ayrı partiden 31 gazeteci ve köşe yazarının milletvekili adayı olarak seçimlere katıldığı [görülüyor](#). Benzer şekilde siyasi kariyerlerine veda eden ya da ara veren çok sayıda ismin de köşe yazarlığı yaptığını yahut bazı siyasetçilerin aktif olarak köşe de yazdıkları görülüyor. Bu da aslında köşe yazarlarının siyaset alanında ne kadar aktif olduğunun bir kanıtı gibi. Bu nedenle siyaset alanında aktif olmaya bu kadar yatkın olan bu grubun, Türkiye’nin öne çıkan tartışma konularından göçmenlikle ilgili ne düşündüğü ya da kanaat üretimine nasıl katıldıklarının sürecin geleceği bağlamında belirleyici olacağını düşünüyorum.

Araştırma hangi sorulara odaklanıyor?

Araştırma kapsamında incelenen köşe yazıları ele alınırken ilk aşamada göçmenleri tanımlarken kullanılan sıfatlar incelenmiştir. Burada amaç terminolojik yaklaşımı anlamaya çalışmaktır. Bunun ardından da mülteci ve göçmenlerin cinsiyetlerine ilişkin özel bir vurgu olup olmadığı ele alınmıştır. Özellikle Afganistan’dan gelen

göçmenlerin cinsiyetleri üzerinden sosyal ağlarda ve haberlerde özel bir söylem üretilmiş olması araştırmada bu sorunun yer almasını gerektirmiştir. Cinsiyet ve sıfatlara ek olarak mülteci ve göçmenlerin karakter ve kişiliklerine yönelik özel bir vurgu olup olmadığı da araştırma sorularına eklenmiştir. Burada amaç yurtseverlik, cesaret gibi kavramlar üzerinden mülteci ve göçmenlere yönelik olumsuz bir dilin kurulup kurulmadığını anlamaktır.

Yalnızca negatif söylemler araştırılmadığından her yazıda mülteci ve göçmenleri göçe iten nedenlerin tanımlanıp tanımlanmadığı da araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Bu soruyu, araştırmanın önemli sorularından biri olarak görüyorum. Çünkü gazetecinin bilgilendirme fonksiyonu kapsamında göç gibi önemli bir meselede göçen kişinin motivasyonunu ve göçün nedenlerini tanımlamasının etik bir gereklilik olduğunu düşünüyorum. Tabii ki bir yazıyı tek başına etik değerlendirme içerisinde olumlu sonuca ulaştıracak ölçüt bu değildir; yine de buna yer verilmesinin önemli bir kriter olduğu görüşümdedir. Köşe yazılarında statüleri ne olursa olsun göçen kişilerin suç ile ilişkilendirilip ilişkilendirilmediğini de araştırma kapsamına dahil ettim. Buradaki amacım göçmen ve mültecileri dışlayıcı söylem içerisinde kriminalizasyonun rolünü kavrayabilmektir.

Yazılardaki göçen kişilere yönelik kullanılan tanım ve sıfatların yanı sıra köşe yazarının olaya yaklaşımını ölçmeye çalışan kimi sorulara da odaklandım. Örneğin yazılarda devletlerin, kurumların, sivil toplum veya medyanın sorumluluğuna ilişkin bir vurgu olup olmadığı, mülteci ve göçmenlere ilişkin yazının genel tonunun nasıl olduğu ve yine devletin göçmen politikalarına ilişkin tonunun nasıl olduğunu da inceledim.

Diğer çalışmalar ne söylüyor?

Bu çalışma elbette bu alanda yapılan ilk çalışma değil. Bilindiği gibi bu raporların ana özelliği akut olarak ortaya çıkan durumlara dair de hızlı tespitlerde bulunabiliyor olmak. Buradaki amaç daha ziyade Temmuz 2021 başı itibarıyla başlayan ve Afganistan'dan gelen göçe bağlı olarak medyada yaşanan hareketlenmeyi analiz etmektir. Her ne kadar incelenen içeriklerde çoğunlukla bu konu medyada Suriye'den göç ederek gelenler konusunda ayrı olarak ele alınmamış olsa da mesele Afganistan'dan gelen göçlere ilişkin ortaya çıkan negatif ve pozitif söylemlerin motivasyonlarını anlamak ve hem sivil toplum, hem medya hem de siyaset alanı için sorunun iletişimsel yönüne ilişkin bir rehber oluşturmaktır.

Yine de daha önceki çalışmaların sonuçlarına özellikle de araştırdığım kimi katmanlar özelinde değinmenin şart olduğunu düşünüyorum.

Afganistan'dan gelen göç meselesiyle araştırma sonuçlarında da görüleceği üzere öne çıkarılan söylemlerden biri de ucuz emek söylemidir. Örneğin Artar (2019, 54-55), göçmenlerin ve mültecilerin emek bağlamındaki temsillerinde Türkiye'deki siyasi kutuplaşmaya bağladığı bir farklılaşma gözlemlediğini belirtmektedir. Artar'a göre , sınıflar arasındaki ilişki, toplumsal eşitsizlik ve çelişkinin kaynağı konularında farklı yaklaşımları olan gazetelerin emek bağlamındaki göçmen temsilleri farklılaşıyordu. “Yardıma muhtaç” ve “ucuz emek sağlayan” bölünmüşlüğü etrafında göçmen emeğini ele alan bu çalışma sağ ve sol siyasal eğilimli gazetelerde göçmen tasvirinin ideolojik yaklaşıma göre şekillendiğini, terminolojinin buna göre belirlendiğini gösteriyordu.

Her ne kadar Afganistan'dan gelen göçler konusunda çocuk göçmenler ve mülteciler meselesine çok eğilinmemiş olsa da göçmenlerin medyadaki temsiline ilişkin önemli araştırmalardan biri de çocuk göçmenlerin temsiline ilişkindir. Çobaner (2015) araştırmasında Suriyeli mülteci ve göçmen çocukların yaşamlarını tehdit eden ihlallere, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlere erişimlerinde yaşadıkları sorunlara haberlerde yeterince yer verilmediği; çocukların genel olarak “olumsuz” konular içerisinde “mağdur çocuklar” olarak resmedildiği ve seslerine yeterince yer verilmediği sonucuna ulaşmıştır.

Ana akım ve alternatif medyadaki göçmen temsillerini karşılaştıran araştırmasında Şen (2017, 39) ise iki tip medya arasında göçmen ve mülteci temsili bakımından gözle görünür farklar olduğunu, bir tarafta egemen çıkarları, diğer tarafta ise çıkar çatışmasından doğan mağduriyetleri yansıtan medya temsillerinin gözlemlendiğini belirtmiştir.

Bu araştırmada amaç, alternatif ya da ana akım medyadaki temsillerin farkını ortaya koymak ya da çocuklar gibi özel kategorilere odaklanmak olmasa da tüm bu araştırmalar göçmenlerle ve mültecilerle ilgili gazete içeriklerine yaklaşım konusunda yol gösterici olabilir. Burada esas olan bu akademik çalışmaların eleştirel ve pragmatik yaklaşımlarından dersler çıkararak bu raporun pragmatik ve eleştirel çıktılarının kalitesini artırmaktır.

Köşe yazarları göç meselesine nereden bakıyor?

Araştırma kapsamında 12 Temmuz 2021 ve 31 Ağustos 2021 tarihleri arasında yayınlanan 50 köşe yazısını ele aldım. Gazetelere göre incelenen köşe yazıları sayısal olarak şöyleydi: Akşam (1), Aydınlık (2), Birgün (2), Cumhuriyet (3), Dünya (2), Evrensel (2), Gazete Duvar (2), Habertürk (5), Hürriyet (1), Karar (1), Korkusuz (7), Milat (2), Milliyet (2), Ortadoğu (1), Posta (3), Sol Haber (2), Sözcü (5), Türkgün (1), Yeni Şafak (2), Yeniçağ (3). Bu köşe yazılarını incelememin sebebi ana odağın Afganistan veya Suriye’den gelen göçmenler ve mülteciler olduğu ve bunu farklı açılardan ele alan yazılar olmasıydı. Anahtar kelime temelli aramayla gazetelerin çoğunlukla yazarlar dizininde bulunan yazıları tarayarak bu yazılara ulaştım. Göç meselesine bakışı özetleyen ifade ya da tanımlar veya yazının göç meselesiyle ilgili olması yazıları araştırmaya dahil etmede ana kriterim oldu.

Kavramlaştırma konusunda kafalar karışık

Yazıların geneline bakıldığında Türkiye’de barınan Afganistan ve Suriye’den gelen insanlarla ilgili kavramsal tanımlama konusunda kafalar karışık. Mülteci, göçmen, sığınmacı, kaçak göçmen, geçici sığınmacı gibi farklı tanımlar mevcut. Bazı yazarlar Türkiye’nin mülteci kavramına resmi bakışı, geçici sığınmacı statüsü ya da kayıtsız göçmen gibi farklı açılar üzerinden kavramlaştırmalar yapmış durumdadır. “Afgan” ya da “Suriyeli” tanımının ardından göçmen, sığınmacı ve benzeri kelimeler geliyor. Bazı yazılarda bu kişilerin etnik kimliği tek başına “Afganlar geliyor” ve benzeri şekillerde kişilerin statüsü tanımlanmadan etnisite üzerinden (ki bu da Afganistan’ın nüfus yapısı düşünüldüğünde tartışmalı) yapıldığı görülüyor. Kimi yazılarda birden fazla kavram kullanıldığından (bazı yazılarda bir ayırım yapmadan hem göçmen hem sığınmacı deniyor) burada niceliksel bir veri sağlamak benim için zordu.

Kimine göre emekçi, kimine göre kaçak

Söz konusu Afganistan ve Suriye’den gelen göçmenler ve mülteciler olduğunda kullanılan sıfatlar ise oldukça yaratıcı. Akşam’dan Emin Pazarıcı [“İkiyüzlülük”](#) başlıklı yazısında “Olmasalar ve çobanlık yapmasalar eti bile zor bulacağımız insanlar” ifadesini kullanıyor. Bu şekilde bir “olmasa ne yapardık” yaklaşımı olmasa

da birçok köşe yazısında Türkiye ekonomisindeki mülteci ve göçmenlerin rolü üzerinden yapılan tanımlamalar var. Bunların başında da ucuz iş gücü tanımı geliyor. Aydınlık'tan İsmet Özçelik, Dünya'dan Zeynep Güranlı, BirGün'den İlhan Cihaner, Korkusuz'dan Barış Yarkadaş Suriye ve Afganistan'dan gelen göçmen ve mültecilere ilişkin tanımlamalarını ucuz iş gücü üzerinden yapıyor. Ucuz iş gücü tanımına Yarkadaş'ın [“Türkiye’den en çok Afganistan aranmış”](#) yazısında da olduğu üzere sigortasız ve sendikasız çalıştırılmalarına ilişkin tespit de tanımın bir parçası olarak eklenmiş. Yine İlhan Cihaner'in BirGün'deki [“Gene sığınmacı meselesi”](#) başlıklı yazısında “yoksul ve asgari ücretin yarısına çalıştırılan” ifadesini kullanıyor. Ucuz iş gücü ve sömürü söylemini bir yere not etmek önemli. Çünkü göçmen ve mülteci karşıtı söylem için de göçmenlerle ortak noktalar bulma amacıyla olan söylemin temelinde de Türkiye'deki emek pazarının parçası olarak göçmenlerin tanımlandığı görülmektedir. Söz konusu mülteci ve göçmenlere ilişkin sıfatlar olduğunda “insan gibi yaşam arayan”, “ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan” gibi tanımlar görüyorsunuz. Bazılarını göçmenlerin motivasyonu başlığı altında inceleyeceğim “Ülkelerindeki savaştan, çatışmadan, baskıdan kaçan; asıl amacı Türkiye üzerinden Batı'ya geçmek olan sığınmacılar” gibi tanımlamalar da var. Elbette ülkeye geliş biçimine özel olarak odaklanan yazılar da var. Özellikle Afganistan'dan gelen mülteci ve göçmenlerle ilgili Muharrem Sarıkaya'nın Habertürk'teki [yazısındaki](#) gibi “sınırları kaçak yollardan aşip gelen”, Yıldray Oğur'un Karar'daki [yazısındaki](#) gibi “kaçak yollarla Türkiye'ye giren” gibi mülteci ve göçmenleri Türkiye'ye giriş biçimleri üzerinden genellemeyle tanımlayan bir yaklaşım da söz konusu. İncelenen 50 yazının 31'inde mülteci ve göçmenlerin gördüğü muamele, emek durumları, Türkiye'ye giriş biçimleri, yola çıkış motivasyonları gibi farklı sebeplere dayanan tanımlamalara girişildiği görülmüştür. Bazı yazılarda ise yalnızca göçmen, sığınmacı ya da mülteci denmiş, herhangi bir sıfatla tanımlama yöntemine başvurulmamıştır.

Bazı yazılarda göçmenlerin suç potansiyeline güçlü bir vurgu var

Bilindiği gibi göçmen karşıtı söylemde cinsiyet teması da özellikle Afganistan'dan son dönemde gelen göçlerin medyadaki yansımalarında da dikkat çekici bir hâl almıştır. İncelediğim 50 yazının 8'inde (ki bunların tamamı mülteci ve göçmenlerin negatif bir şekilde temsil edildiği yazılardı) “tamamı adamlardan oluşan”, “çoğunluğu erkek” ya da Necati Doğru'nun Sözcü'deki [“Afgan Genç Göçmenler Akın Akın Gelirken!”](#) başlıklı yazısındaki gibi “genç, bekâr, yalnız, ailesiyle gelmeyen

göçmenler” benzeri tanımlamalara rastlanmıştır. Cinsiyet faktörü bu dönemde sosyal ağlarda çok sayıda tartışmaya neden olsa, bu süreçte Ekşi Sözlük’te taciz, tecavüz gibi suç imalarıyla çok sayıda olumsuz giri kaydedilmiş olsa da incelenen köşe yazılarının yalnızca 8’inde cinsiyete yönelik böyle doğrudan bir atıf tespit edilmiştir.

Cinsiyet meselesiyle doğrudan ilgili olmasa da özellikle sosyal ağlarda erkek göçmenlerin olası cinsel ve fiziksel şiddet vakalarının faili olarak sunulduğu örneklerle karşı karşıya gelmek mümkün. Köşe yazılarına döndüğümüzde ise az sayıda da olsa göçmenlerle ve onların suç potansiyelleriyle ilgili farklı temsillere rastlamak mümkün oluyor. Örneğin Aydınlık Gazetesi’nden İsmet Özçelik, göçmenlerin bir kısmını okul çağında olmalarına rağmen okula gitmeyen, sokaklarda AVM önlerinde ya da bankamatik çevrelerinde dilencilik yapan kişiler olarak tanımlıyor ve bu kişilerin çoğunun kaydı olmadığını belirtiyor. Özçelik aynı [yazısında](#) işveren olan kişilerin de vergi vermediğini kaçak ve sigortasız işçi çalıştırdığını öne sürüyor. Suçun tipine ilişkin bir vurgu olmasa da Cumhuriyet Gazetesi’ndeki [“Sokağa çıkamaz hale geleceğiz...”](#) başlıklı yazısında Tuncay Mollaveisoğlu’nun kullandığı “hayatta kalmak için örgütleneceklerine, bazılarının suç işleyeceğine şüphe yok” ifadesi de göçmenleri ve mültecileri suçla ilişkilendiren bir ifade olarak göze çarpıyor. Benzer bir şekilde doğrudan suçla ilişkilendirilemeyecek olsa da ülkedeki yurttaşların yaşam tarzının tehlike altında olduğuna dair bir ima da “dışarıdan gelip Türkiye vatandaşlarının yaşam tarzına saldıran mülteciler de o kadar tehdit” ifadesiyle Oray Eğin’in Habertürk’teki [“Mülteci Tehdidi”](#) başlıklı yazısında yer alıyor. Ortadoğu Gazetesi’nde Gürel Yurttaş imzasıyla yayınlanan [“İstanbul’da Yaşadıklarım: Göçmen Sorunu! Biz Irkçı mıyız?”](#) başlıklı yazıda ise taciz ve tecavüz gibi suçlara atıf olduğu görülebiliyor. Yazar “kadınlara taciz eden bakışlar attıkları iddia ediliyor” ifadesini kullanıyor. Aynı yazar ayrıca “kural tanımıyor, maskeleri ceplerinde, metrobüste insanlara yer vermiyorlar” diyerek mevcut hukuki regülasyonlar çerçevesinde suç olarak sayılabilecek davranışlardan ve riayet edilmediğini iddia ettiği bazı toplumsal kurallardan da bahsediyor. Yurttaş’ın yazısı gibi keskin ifadeler içermese de göçmenlerin ve mültecilerin yaratabilecekleri suç teşkil eden sorunlara değinen bir başka yazı ise Sözcü’den Serpil Yılmaz’a ait. Yılmaz, [“Mülteci sorununu Şam değil Ankara çözer”](#) başlıklı yazısında Suriyeli göçmenlerin ve mültecilerin Türkiye’nin gümrük sicilini bozduğu, Suriyeli iş insanlarının vergisiz ticaret yaptığı, erkeklerin çoklu evlilik yaptığı, Suriyeli gençlerin şebekelerin kucağına itildiği, kültürel farklılıkların halk arası çatışmaya neden olduğu gibi ifadelere yer veriyor. Yine

Sözcü Gazetesi'nden Yılmaz Özdil'in "[Narkotik](#)" başlıklı yazısı da Afganistan'da yaşanan krizi ve gelen mültecileri ve göçmenleri ülkedeki uyuşturucu ticareti ve bağımlılığı ile ilişkilendiren bir yapıya sahip. Yazıda Afganistan'daki uyuşturucu ticareti Afganistan'dan gelen kişilerin bu konudaki mahareti gibi sunuluyor ve Afganistan'dan gelen kişilerin bu tarz kirli işleri de beraberlerinde getireceği söyleniyor. Yıldray Çiçek'in Ortadoğu'daki [yazısında](#) geçen "kaçının masum ve mazlum, kaçının ajan, kaçının terörist olup olmadığının tespiti neye göre yapılmaktadır?" ifadesi ise göçmenlerin ve mültecilerin suçla ilişkilendirilmesi bağlamında ulaşılan zirve noktalardan birini teşkil etmiş oluyor. Birçok köşe yazısında yasa dışı göç konusunun da altı çiziliyor. Göçmenleri suçla ilişkilendiren ifadelerin yer aldığı bu yazılar toplam araştırma havuzundaysa çoğunluk arz etmiyor.

İncelenen köşe yazılarında cinsiyet ve suç eğiliminin yanı sıra göçmenlere ve mültecilere yönelik karakter ya da niteliğe ilişkin vurguları da incelemeye çalıştım. Yazılarda çoğunlukla nötr bir dil kullanımı hâkim; fakat bazı köşe yazılarında aşağılayıcı olarak tanımlanabilecek ifadelere yer verilmiş. Örneğin Yılmaz Özdil "[Afgan](#)" başlıklı köşe yazısında "donları bile olmayan, Türkiye'ye girince tüm imkânların kendilerini beklediğinden emin olan" ifadesini kullanmış. Aynı yazıda "Hepsi Pakistan'da üretilen özel bir spor ayakkabıyı giyiyor" ve "yaşlı değiller, kilolu değiller, zimba gibiler" gibi ifadeler de kullanılmıştır. Emin Pazarıcı'nın Akşam'daki "[İkiyüzlülük](#)" başlıklı yazısı gibi pozitif olarak göçmenleri ve mültecileri ele alan yazılarda tarım ve hayvancılık sektörünün imdadına yetişmeleri, bu alanda tecrübeli olmaları gibi olumlu niteliklerin de vurgulandığı örneklerle rastlamak mümkün.

Neden buradalar sorusuna yanıt arayanlar azınlıkta

Mülteci ve göçmen krizi söz konusu olduğunda en önemli sorulardan biri de göçün motivasyonu. Akademik çalışmalarda da siyasi çözümler için de mültecilerin ve göçmenlerin bir ülkeden ayrılma ya da bir ülkeye özel olarak ulaşma motivasyonları büyük önem arz ediyor. Peki köşe yazarları bu motivasyon meselesine ne kadar yer vermiş? Yazıların %60'ında (50 yazıdan 30'u) göçmenlerin motivasyonuna özel olarak değinilmemiş.

Değinilen yazıların çoğunda özetle göçmenler ve mülteciler ülkelerinin hâli ortada olan ve canlarını kurtarmak için zorunlu olarak gelen bir grup olarak resmedilirken, bu yazıları ABD'nin ve emperyalist politikalarının sorumluluğu ya da ülkelerindeki siyasi iktidardan kaçmak olarak tanımlayan yazılar takip ediyor. Kimi yazılarda motivasyonlarının belirsiz olduğu ama geldi mi gitmek bilmedikleri gibi ifadeler de kullanılırken, az sayıda da olsa Türkiye'deki ailelerinin yanına gelme, Avrupa'ya geçmek için basamak olarak görme ve iklim değişikliği gibi motivasyonlara da değinildiği görülüyor.

Mülteciler, göçmenler ve göç politikalarına yönelik genel tutum nasıl?

İncelediğim 50 köşe yazısındaki mültecilere ve göçmenlere yönelik söylemi üçlü sistemle kodlamayı tercih ettim. Pozitif söylem seçeneğini mültecileri ve göçmenleri koruyan, göç motivasyonlarını anlamaya çalışan, mültecilerle ilgili sosyal sorumluluğa çağırın, mültecilerle bağ kuran ya da bağ kurmaya çağırın yazılar için kullandım. Bu şekilde işaretlenen yazılarda sınıf, din, mezhep, insanlık değerleri gibi farklı kategoriler üzerinden olumlu bir söylem inşa edildiği görülüyor. Nötr söylem seçeneğini mültecilerle ve göçmenlerle ilgili doğrudan olumlu ya da olumsuz ifadelerin kullanılmadığı yazılar için tercih ettim. Bu yazıların ortak özelliği mültecilerden ve göçmenlerden ziyade göç politikalarının sorumlularına (ulusal ve uluslararası) ya da o dönemki "Suriyelileri geri göndereceğiz" açıklamasıyla öne çıkan Kılıçdaroğlu'na yönelik olmalarıydı. Yani meselenin odağında mültecilerden ve göçmenlerden çok göç politikasına yönelik politik tutum vardı. Negatif söylemleriyse çeşitli kategoriler etrafında dışlayıcı, kabullenicilikten uzak, karakter ya da motivasyonlar üzerinden göç eden kişileri hedef alan söylemler olarak tanımladım ve işaretleme süreçlerini buna göre gerçekleştirdim.

Benzer bir şekilde devlete ve devlet görevlilerine yönelik söylemi de üçlü sistemle kodlamayı tercih ettim. Pozitif söylem seçeneğini devletin, devlet kurumları ve temsilcilerinin politikalarını ve davranışlarını öven yazılar için kullanırken, nötr söylem seçeneğini konuya değinmeyen ya da ilgili aktörlere ilişkin görüş belirtmeden objektif gerçeklik temelli veriler sunan yazılar için kullandım. Negatif söylem seçeneğini ise doğrudan devleti, devlet kurumlarını, bakanlar ya da bakanlıklar gibi aktörleri eleştiren ve sorumlu olarak gösteren, eforlarını olumsuz olarak tanımlayan yazılar için kullandım.

Burada özel bir not düşmeyi gerekli görüyorum. Gazetelerin devleti hesap verebilir kılmak gibi bir misyonu vardır ve doğal olarak devlet politikalarını eleştirebilirler. Aynı şekilde iktidarda olmayan siyasi partilerin göç söylemleri de gazeteciler tarafından eleştirilebilir. Yani pozitiften negatife giren bu kodlama, söylemin kendisiyle ilgilidir. Söyleme yönelik araştırmacı olarak benim bakış açımı yansıtmamaktadır.

Toplam sayı üzerinden göçmenlere ve mültecilere yönelik söylem ele alındığında, 50 köşe yazısından 21'inde negatif, 17'sinde pozitif, 12'sinde ise nötr bir söylemin tercih edildiği gözleniyor. Yine toplama bakıldığında, devletin sorumluluğu ve rolüne ilişkin söylem söz konusu olduğunda 50 köşe yazısından 33'ünde negatif, 4'ünde pozitif, 13'ünde ise nötr bir tonun hakim olduğu gözleniyor. Peki bu söylemler neye dayanıyor, hangi gazetelerde yoğunlaşıyor ve en önemlisi söylemler arasında bir korelasyon var mı?

Negatif söylemler hangi argümanlara dayanıyor?

Negatif söylemin gazetelere göre bölümlenmesini yapmanın 50 yazı gibi bir örnekleme doğru olmadığını düşünüyorum. Ama incediğim havuz içerisindeki dört veya daha fazla göç temalı köşe yazısının yayınlandığı kimi mecraları fikir vermesi bakımından paylaşmanın da gerekli olduğu kanısındayım.

Örneğin, Korkusuz Gazetesi'nde yayınlanan 7 yazının 4 tanesinde açık olarak negatif bir ton varken bazı yazılarda da göçmenlere ve mültecilere karşı nötr bir tutum vardı. Gazetenin politik tutumuyla paralel olacak biçimde devletlerin sorumluluğuna ilişkinse daha tamamen negatif bir tutum söz konusuydu. Gazetede devletle yönelik eleştirel söylemler örneğin Can Ataklı'nın "[Afgan akını Biden'in davatması \(!\)](#)" başlıklı yazısında İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'yu yine aynı yazarın "[Afgan göçünden neden İran değil de bizimkiler korkuyor?](#)" başlıklı yazısında da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve kurmaylarını eleştirdiği görülüyor. Korkusuz'da yer alan yazıların ortak noktaları arasında devletin göç ve iltica meselesini yönetmede kurumsal olarak eksik kaldığı ve hatalı iletişim süreçlerinin göçü hızlandırıp krizi derinleştirdiği üzerine kurulu bir söylem hakimdi. Korkusuz'daki yazılarda Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti temsilcileri arasındaki görüşmelere de değinilmiş.

Habertürk Gazetesi'nde yayınlanan ve araştırma kapsamında incelenen 5 yazının tamamı Suriye ya da Afganistan'dan gelen insanlara yönelik negatif bir tona sahipti. Bu konudaki örneklerin bazılarını raporun önceki kısımlarında paylaşmıştım. Bu kısımda daha ziyade devlet kurumlarına yönelik eleştireliliğe ve negatif söyleme değinmek istiyorum. Bu 5 yazıdan 4'ü devletin göç politikaları, savunma politikaları gibi konularda olumsuz bir tona sahipti. Bazı yazılarda yalnızca Türkiye'nin ulusal aktörleri değil uluslararası aktörler de dahil ediliyordu. Örneğin Oray Eğin'in [“Mülteci tehdidi”](#) başlıklı yazısı “AB giderek daha da dışlayacak Türkiye'yi. Kendi topraklarında başka azınlıkların var olmasını istemedikleri için de Türkiye'nin fiili bir toplama kampına dönüşmesine neden oluyorlar. Danimarka gibi belli sınavla, puan sistemiyle, liyakatle göçmen almıyor Türkiye. Eğitimli-egitimsiz olduğuna bakmadan kevgire dönmüş sınırlarından herkes geçiyor.” ifadelerini içeriyordu. Eğin'in bu yazısı da Habertürk'teki diğer üç negatif tonlu yazı da devletin göç politikalarını ve güvenlik mekanizmalarını doğrudan ya da dolaylı bir şekilde eleştiriyordu. Örneğin Fatih Altaylı'nın [“Türk olma da ne olursan ol gel”](#) başlıklı yazısında Altaylı Göç İdaresi Başkanlığı ve Başkanı ile sınır denetiminden sorumlu İçişleri Bakanlığı'na yönelik eleştiriler var. Yazı devletin sınırdaki pasaport kontrol gibi süreçleri es geçmesinden bahsediyor. Dünyadaki standart pasaport kontrolüyle Türkiye'dekini karşılaştırıyordu.

Sözcü Gazetesi, söz konusu doğrudan göçmenler ve mülteciler olduğunda tamamen negatif bir temsil oluşturmaya da araştırma kapsamında incelenen ve gazetede yayınlanan 5 yazıdan 3'ünün negatif bir tonda olduğu, diğer iki yazının da nötr ve pozitif olarak bölündüğü görülüyor. Göçmenler ve mülteciler konusunda özellikle Özdil'in yazılarına yansıyan sert söylemlere rağmen farklı fikirlerin görüldüğü gazete, söz konusu devletin sorumluluğu olduğunda ise tamamen olumsuz bir söylemde birleşiyor. Örneğin Yılmaz Özdil'in [“Narkotik”](#) başlıklı yazısında “devletin ne yapmak istediğini bilmediği” ifade edilirken Necati Doğru'nun [“Afgan genc göçmenler akın akın gelirken”](#) başlıklı yazısında ise Afganistan'dan gelen göçe devlet yaklaşımı ve Afganistan'a asker yollama politikaları üzerine kurulu bir eleştirelilik hakim.

Elbette, bu çok sayıda yazı yayınlanan gazetelerin dışındaki köşe yazılarında da devlete ve göçmenler ile mültecilere ilişkin negatif ifadeler rastlanıyor. Bunların arasında Yeniçağ'dan Selcan Hamşioğlu'nun [“‘Sığınmacı terörü’ mü? ‘Provokasyon’ mu?”](#) yazısındaki gibi siyasi iktidara yönelik “ucuz iş gücü sevdasına Türk gençlerinin elinden alınan iş imkânları” gibi negatif söylemler de var. Yine

Yeniçağ'dan Orhan Uğuroğlu'nun CHP Bolu Belediye Başkanı Tanju Özcan'a hak verdiğini belirttiği [“Sığınmacılar giderse AKP ağlak ağlak olur”](#) başlıklı yazısında da “her Suriyeli işe girdiğinde bir kişi işsiz kalıyor” ifadesi üstünden iktidarın göç politikaları ekonomik problemlerle ilişkilendirilmiş. Ekonomi hem göçmen ve mülteci karşıtı söylemde hem de devletin göç politikalarına yönelik eleştirel söylemde önemli bir yer tutuyor.

Burada değinilmesi gereken en önemli noktaların başında mültecilere ve göçmenlere yönelik söylemin negatif tonu ile devlet kurumlarına ve temsilcilerine ya da göç politikalarına yönelik söylemin negatif tonu arasında bir korelasyon olmaması. Örneğin Sol Haber ve Evrensel gibi gazetelerde yayınlanan, mülteci ve göçmen haklarını koruyan ya da pozitif söylem barındıran yazılarda aynı zamanda devlet politikalarına yönelik ciddi eleştiriler söz konusu. Cumhuriyet'te yayınlanan köşe yazılarında mültecilere ve göçmenlere yönelik hem pozitif hem negatif söylemler söz konusuysa devlet politikalarına yönelik olarak negatif söylem görülmektedir. Yani mülteci ve göçmen politikalarına ilişkin olumsuz söylem ile göçmen ve mülteci karşıtı söylem arasında pozitif bir korelasyondan bahsetmek güçtür.

Negatif söylemlerle ilgili olarak araştırmanın ana sorularından olmasa da araştırma çıktılarına eklemek gerektiğini düşündüğüm bir başka çıktının da altını çizmek istiyorum. İncelediğim köşe yazılarının yazıldığı dönemde Kemal Kılıçdaroğlu'nun ortaya koyduğu göçmen ve mülteci politikaları, çoğunluğu göçmenler ve mülteciler konusunda nötr veya pozitif eğilimlere sahip yazılar yazan kişiler tarafından eleştirilmiş. Yani her ne kadar yürütme bağlamında bir yetkisi olmasa da ana muhalefet liderinin de politikalarının köşe yazılarındaki eleştirellikten yer yer nasibini aldığını görüyoruz. Bu yazılara örnek olarak Oral Çalışlar'ın Posta'daki [“Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli Çözümü”](#) başlıklı yazısı ve Aydemir Güler'in Sol Haber'deki [“Göçmen kaosu”](#) başlıklı yazıları gösterilebilir.

Pozitif söylemleri en çok nerelerde görüyoruz?

Söz konusu mültecilere ve göçmenlere ilişkin pozitif söylem olduğunda Akşam, BirGün, Evrensel, Gazete Duvar, Sol Haber ve Yeni Şafak'ta yayınlanan ve araştırma kapsamında incelenen yazıların tamamının mültecilerle ve göçmenlerle ilgili pozitif bir tona sahip olduğu görülüyor. Bu elbette bu yayınların mültecilere ve göçmenlere bakış açılarının birebir aynı olduğu anlamına gelmiyor. Hatta bu gazetelerin bazıları

birbirleriyle benzeşse de politik yaklaşımları arasında dramatik farklılıklar olabildiği bir gerçek. Peki bu pozitif söylem kendi içinde nasıl çeşitleniyor. Pozitif yaklaşıma yönelik gerekçelendirmelerdeki farklılaşmalar nelere dayanıyor?

Gazete Duvar'da Murat Sevinç ve Saim Tuğrul imzalarıyla yayımlanan yazılarda göçmenlerle ve mültecilerle yaşadıkları zor koşullar, içlerinden geçtiklerini yoksulluk gibi gerekçeler üzerinden empati kurulmuş. Örneğin Sevinç [“Allah hiçbir insanı, bu zihniyet ve dile muhtaç etmesin!”](#) başlıklı yazısında Türkiye'de binlerce insanın göç için fırsat kollarken Afgan göçmen karşıtlığının doğru olmadığını belirtmiş. Tuğrul ise [“Nefret nesnesi olarak mülteciler”](#) başlıklı yazısında mültecilerin “fırsatçı, Türklerin haklarını gasp edici, hırsız, asalak, düzenbaz, tecavüzcü, çok üreyen, pis kokan” gibi şekillerde tanımlanmasının normalleşmesini sert bir şekilde eleştirmiş. Gazete Duvar'daki empatik yaklaşımlarla birebir örtüşmesine de Sol Haber'deki Aydemir Güler imzalı yazılardaki sınıf kardeşliği vurgusu, Evrensel'deki kadın hakları ve sınıf vurgusu, Birgün'deki İlhan Cihaner'in yazısında görülen yoksulluk vurgusu gibi vurguların olumlu yaklaşımlar bağlamında gazetelerin durduğu yer de düşünüldüğünde benzeştiği düşünülebilir. Yeni Şafak ve Akşam gibi gazetelerdeki metinlerde mazlumluk, zulümden kaçma, zorunlu olarak ülkeyi terk etme gibi göç motivasyonu temalı söylemler hakim. Bu esasen göç motivasyonunun en azından pozitif yaklaşım gösteren köşe yazarlarınca ciddiye alınan bir mesele olduğunu gösteriyor. Daha da önemlisi siyasal farklılaşmalara rağmen ortaklaşmanın hâlâ mümkün olduğu alanlar olduğunu işaret ediyor. Pozitif söylemler konusunda mültecilere yönelik söylem konusunda birleşen yayımlar, devletin sorumluluğu ve rolü söz konusu olduğundaysa keskin bir şekilde ayrılmış durumda. Sabah, Yeni Şafak, Milat gazetelerinde yayımlanan yazılarda devletin rolüne yönelik pozitif söylemde ortaklaşıyor.

Sonuç

Bu kısma dek araştırmanın yola çıkarken sorduğu soruların yanıtlarını vermeye çalıştım. Araştırma için yola çıkarken işin hukuki ve terminolojik kısmına ilişkin daha fazla veri elde etmeyi umuyordum. Ne yazık ki Türkiye'deki köşe yazılarının yapısı, çoğunlukla uluslararası prestijli yayınlarda gördüğümüz uzmanlık temelli yazım mantığına değil de malumatfuruş olarak tanımlayabileceğimiz mantığa dayandığından köşe yazılarından bir hukuki yaklaşım ya da teorik yaklaşım şeması çıkarabilmem mümkün olmadı. Aynı şekilde, yazarların uzmanlıklarını da ele almaya çalışmama rağmen bazı yazarların biyografilerine erişilemiyor olması yahut mevcut biyografilerin kişilerin göç konusundaki bilgi ve uzmanlığını yansıtmaktan uzak olması bir uzmanlık tespiti yapmaktan beni alıyordu.

Her ne kadar çok sayıda kısıtla karşı karşıya olunsa da yazılarda geçen kimi ifadeler, araştırmanın sınırlarını da aşan ve değinilmeden geçilmesinin meseleyi anlamamızı engelleyeceğini düşündüğüm bir nitelikteydi. Türkiye'deki siyasal kutuplaşmanın göç tartışmasını domine ettiğini söylemek tam olarak mümkün olmasa da ana muhalefet, iktidar ve diğer muhalefet partileri arasındaki siyasal hat farklılıklarının yansımaları Türkiye'nin siyasal anlamda paralel medya yapısında gözlenebilir derecede somuttu. Köşe yazarlarının gazetelerinin yakın oldukları siyasi partilerinin çıkar ve ihtiyaçlarına paralel yazılar ürettiğini, karşı oldukları siyasal parti ve akımların görüşlerini eleştirdiğini görmek mümkündü.

Göçmenler ve mülteciler konusunda bazı gazetelerin köşe yazarlarının diğerlerine kıyasla daha sert bir çizgide olduğunu gördüm; fakat 50 köşe yazısı gazetelerin genel çizgisini tanımlama konusunda bence yeterli bir havuz değil. Bu alanda köşe yazısı ve haber dilini eş zamanlı olarak kapsayan, daha geniş zamana yayılan bir araştırmaya ihtiyaç var. Research Hub'ın aylık araştırma temposu ne yazık ki mevcut kaynaklarımızla bunu yapacak durumda değil.

Göçmen ve mültecilerin motivasyonlarının ele alınması bana kalırsa gazetecinin kamuoyuna enformasyon sağlama görevinin önemli bir parçası. Bir insanın doğduğu coğrafyadan başka bir coğrafyada yaşama sebebine (zorunlu da olabilir seçimle de olabilir) değinmeden konuyla ilgili olumsuz yorumlar yapmanın sıkıntılı bir yönelim olduğu görüşündeyim.

Kimi yazılarda göçmen ve mültecilere yönelik kriminalize edici ve tüm göçmen ve mültecileri güvenlik sorununun bir parçası olarak gören bir söylemle karşılaştım. Bu nadiren vaka örnekleriyle desteklenen bir söylemdi, çoğunlukla da toplumda dile getirildiği söylenen kaygılara dayanıyordu. Hayat tarzına tehdit, taciz, tecavüz, uyuşturucu ticareti ve gasp gibi başlıklar üzerinden üretilen farklı söylemleri gözlemlem mümkün oldu. Sivil toplum, devlet kurumları gibi kaynaklardan bu alanlarda elde edilen raporlara ise değinilmemişti. Böylesine ciddi iddiaların hem kamu yararını gözetmek hem de mülteci ve göçmenlerin hakkını korumak bakımından gerçekliğinin yazılar içerisinde kanıtlanmasının ya da kanıtlayıcı bilgiye referans verilmesinin gazetecinin görevi olduğunu düşünüyorum.

Göçmen ve mültecilere yönelik köşe yazılarının iç siyaset tartışmalarının bir parçası olarak ele alınması doğal olarak sürpriz değildi. Yine de devlet kurumlarının (başta İçişleri Bakanlığı, Valilikler ve Cumhurbaşkanlığı olmak üzere) sorumluluklarının farklı siyasal geleneklere ait gazetelerde dile getirildiğini gözlemledim. Göç meselesinin göçmen ve mültecilerle ilgili bir meseleden ziyade bir sistem problemi olduğuna dair yazıların çıkmış olmasının Türkiye'nin mevcut ifade özgürlüğü kısıtlılığında önemli olduğu görüşümdedir. Aynı şekilde Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri ve benzeri aktörlerin siyasal hamlelerine yönelik eleştirilerin de incelediğim yazıların parçası olmasının meselenin evrensel boyutunun kavranması bağlamında önemli olduğu görüşümdedir. Ulusal ve uluslararası siyasi aktörlerin sorumluluğunun köşe yazılarına konu edilmesi, göç etmek zorunda kalan insanlara yönelik nefret söylemi ve haksız sert ifadelerin yarattığı yıkıcılığa nazaran çok daha yapıcı bir yaklaşım. Ne yazık ki köşe yazarlarının konuyla ilgili bu tarz yaklaşımlarının siyasal gündeme etkisi, göçmenler ve mültecilere ilişkin kriminalize edici ya da dışlayıcı yaklaşımlar kadar yüksek görünmüyor. Yine de bu durum siyasi yelpazenin farklı noktalarından yükselen çözüm odaklı seslerin önemine gölge düşürmemeli.

Referanslar

Artar, F. (2019). Medyada Sınıfsal Temsil Mücadelesi: Suriyeli Mülteciler Yardıma Muhtaç' Mi Ucuz Emek' Mi? . *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 22 (2) , 26-61 . DOI: 10.18490/sosars.640827

Çobaner, A. A. (2015). Çocuk Hakları Bağlamında Suriyeli Mülteci Çocukların Haberlerde Temsili/Representation of Syrian Refugee Children in News in the Context of Children Rights. *Marmara İletişim Dergisi*, (24), 27-54.

Özkır, Y. (2016). Türkiye'de Köşe Yazarlığı Olgusunun Tarihsel İzleği. *Marmara İletişim Dergisi*, (26), 37-53.

Şen, F. (2017). Bir 'Öteki' Olarak Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Ana akım ve Alternatif Medyada Temsili. *Atatürk İletişim Dergisi*, (12), 27-42.